

Sygnatura akt XVIII C 765/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 28 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Iwona Godlewska

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Katarzyna Stefaniak

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2015 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa Ł. S.

przeciwko (...) Sp.z o.o.

- roszczenia z weksła

1. Uchyła w całości nakaz zapłaty z dnia 24 września 2014 r. wydany w sprawie XII Nc 314/14 Sądu Okręgowego w Poznaniu i oddała powództwo,
2. kosztami procesu obciąża w całości powoda i z tego tytułu zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 22.594 zł.

SSO Iwona Godlewska

UZASADNIENIE

Powód Ł. S. w pozwie skierowanym przeciwko (...) Sp. z o.o. z siedzibą w P. domagał się na podstawie uzupełnionego czeku orzeczenia nakazem zapłaty, aby pozwana zapłaciła na jego rzecz kwotę 300.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia przedstawienia czeku do zapłaty bankowi tj. od dnia 5 sierpnia 2014 roku do dnia zapłaty oraz z kosztami postępowania. W przypadku wniesienia przez pozwaną zarzutów powód wniósł o wydanie wyroku utrzymującego w mocy nakaz zapłaty.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym z dnia 24 września 2014 roku Sąd Okręgowy orzekł, że pozwana w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty powinna zapłacić powodowi z czeku kwotę 300.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 5 sierpnia 2014 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 10.967,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, albo wnieść w tym terminie zarzuty (k. 23).

Pismem procesowym z dnia 8 października 2014 roku pozwana (...) Sp. z o.o. wywiodła zarzuty od nakazu zapłaty zaskarżając nakaz w całości i wnosząc o:

1. uchylenie nakazu zapłaty w całości;
2. oddalenie powództwa w całości;
3. wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty;
4. zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia postępowania karnego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową Poznań – Stare Miasto w Poznaniu o sygn. akt (...);
5. zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł.

W uzasadnieniu zarzutów pozwana zarzuciła brak legitymacji biernej z uwagi na sfalszowanie na czeku podpisu wystawcy czeku i w związku z tym nieważność czeku. Zaprzeczyła autentyczności podpisu Prezesa Zarządu pozwanej spółki – (...), umieszczonego na przedstawionym przez powoda czeku oraz zawarciu umowy pożyczki z dnia 7 stycznia 2005 roku. Wskazała, iż na czeku widnieje podpis, który nie jest autentyczny. Zwróciła uwagę, że w sfalszowanym podpisie na czeku, o ile identycznie napisano pierwszą literę imienia, o tyle nazwisko składa się z większej liczby liter, które mają przy tym wyraźne zaokrąglenia. Na podstawie dokonanej analizy umieszczonych w treści zarzutów próbek pisma pozwana wskazała, że sfalszowany podpis był podobny do podpisu S. K. (1), dlatego sprawca miał zamiar podpisać się podpisem prezesa zarządu pozwanej spółki. Ponadto pozwana wskazała, że nadal nie zapoznała się z umową pożyczki z dnia 7 stycznia 2005 roku zawartą rzekomo pomiędzy S. K. (2) a pozwaną. Podniosła również, że jeżeli istnieje wersja papierowa wskazanej umowy, to należy przypuszczać, że również została sfalszowana. Wywiodła również wniosek, że sprawcą fałszerstwa jest ta sama osoba (k. 27-29).

Odpis zarzutów został doręczony pełnomocnikowi powoda w dniu 14 listopada 2014 roku (k. 86).

Pismem procesowym z dnia 20 listopada 2014 roku powód Ł. S. złożył odpowiedź na zarzuty oraz wniósł o utrzymanie w mocy wydanego nakazu zapłaty (pkt 1), nieuwzględnienie zarzutów strony pozwanej z dnia 8 października 2014 roku (pkt 2), nieuwzględnienie wniosku pozwanej o zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia postępowania karnego prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową Poznań – Stare Miasto w Poznaniu w sprawie o sygn. akt: (...). W piśmie powód zaprzeczył wszystkim twierdzeniom i okolicznościom podnoszonym przez stronę przeciwną, poza okolicznościami wyraźnie przyznanymi w przedmiotowym piśmie. Powód wskazał, iż w jego ocenie na czeku widnieje autentyczny podpis. Ponadto podkreślił, iż pozwana nie ma prawa zasłaniać się zarzutami dotyczącymi zawarcia umowy pożyczki ze S. K. (2) wobec powoda, do czasu udowodnienia, iż posiadacz czeku (powód) działał na szkodę pozwanej (k. 72-78).

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

W dniu 5 sierpnia 2014r. Ł. S. nabył od S. K. (2) - przez indos – czek na kwotę 300.000zł datowany na 4 sierpnia 2014r. Jako trasata wpisano Bank (...), a jako wystawca czeku wpisana była pozwana – (...) sp. z o.o. – przyłożono pieczęć z nazwą spółki i opatrzone podpisem podobnym do podpisu S. K. (1) – prezesa zarządu spółki (...).

Podpis ten nie został nakreślony przez S. K. (1) – prezesa zarządu spółki.

Dowód: informacja z KRS k. 32-35, opinia biegłego z dziedziny grafologii i technicznych badań dokumentów J. O. k. 181-189

W dniu 5 sierpnia 2014r. powód przedstawił trasatowi czek do zapłaty. Bank (...) Oddział w P. odmówił zapłaty sumy czekowej.

dowód: czek z indosem oraz oświadczeniem o odmowie zapłaty przez Bank (...) (k. 17 – kopia)

W związku z powyższym powód pismem z dnia 7 sierpnia 2014 roku zawiadomił pozwaną o odmowie zapłaty sumy czekowej przez trasata i jednocześnie wezwał pozwaną jako wystawcę czeku do zapłaty sumy czekowej tj. kwoty 300.000,00 zł w terminie 3 dni od dnia otrzymania wezwania.

dowód: zawiadomienie o odmowie zapłaty sumy czekowej wraz z wezwaniem do zapłaty (k. 19)

Pozwana nie udzieliła pisemnej odpowiedzi na zawiadomienie powoda oraz wezwanie do zapłaty i do dnia wniesienia pozwu nie dokonała zapłaty.

Pozwana dnia 1 września 2014 roku złożyła zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Postanowieniem z dnia 4 września 2014 roku Prokuratura Rejonowa Poznań – Stare Miasto w Poznaniu wszczęła śledztwo pod sygn. akt (...) w sprawie fałszowania pieniędzy i puszczania w obieg tj. o czyn z art. 310 § 1 k.k. i art. 310 § 2 k.k.

dowód: zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa (k. 42-43), zawiadomienie o wszczęciu śledztwa (k. 44)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dokumentów.

Dokumenty urzędowe na podstawie art. 244 § 1 k.p.c., stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo poświadczane.

Dokumenty prywatne stanowią jedynie dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie, zawarte w dokumencie (art. 245 k.p.c.). Jednak, choć dokument prywatny nie korzysta z domniemania prawdziwości zawartych w nim oświadczeń, każda zaś osoba, mająca w tym interes prawny, może twierdzić i dowodzić, że treść złożonych oświadczeń nie odpowiada stanowi rzeczywistości (postanowienie SN z 15 kwietnia 1982 r., III CRN 65/82, Lex nr 8414).

Podkreślić należy, że osoba, której podpis został sfalszowany, może podnieść zarzut nieautentyczności podpisu. Ciężar udowodnienia tego spoczywa na osobie, która w procesie zaprzecza autentyczności swego podpisu (orzeczenie SN z dnia 4 maja 1928 r., C 474/27, OSP 1928, poz. 411).

Na podstawie przeprowadzonego dowodu z opinii biegłego grafologa J. O., Sąd ustalił, iż podpis widniejący na czeku nie jest podpisem złożonym przez prezesa zarządu pozwanej spółki – (...). Biegły korzystając z wzorów podpisów pobranych na zlecenie oraz bezwzględnych wzorów w postaci podpisów na dokumentach dostarczonych z Urzędu Skarbowego zastosował metodę graficzną porównawczą, stwierdził różnice w podstawowych zespołach cech przyjętej metody badań wykluczając w ten sposób S. K. (1) jako wykonawcę kwestionowanego podpisu. Sąd ocenił, że sporządzona przez biegłego J. O. opinia była wewnętrznie spójna, logiczna oraz prawidłowo sporządzona. Opinia biegłego podlega ocenie Sądu z uwzględnieniem kryteriów oceny tego rodzaju dowodu, takich jak poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii sposób motywowania sformułowanego stanowiska, stopień stanowczości wyrażonych w niej ocen, zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej. O ewentualnym dopuszczeniu dowodu z opinii innego biegłego tej samej specjalności nie może decydować wyłącznie wniosek strony, lecz zawarte w tym wniosku konkretne uwagi i argumenty podważające miarodajność dotychczasowej opinii lub co najmniej miarodajność tę poddające w wątpliwość. W przeciwnym wypadku wniosek taki musi być uznany za zmierzający wyłącznie do nieuzasadnionej zwłoki.

W uzupełniających ustnych wyjaśnieniach, biegły J. O. szczegółowo odpowiedział na pytania powoda. W szczególności wyjaśnił, że materiał wykorzystany do porównania pochodził z tego samego okresu co podpis złożony na czeku. Wobec retoryki stosowanej przez pełnomocnika powoda, biegły podjął luźne rozważania dotyczące możliwości dalszych badań, jednak w podsumowaniu kategorycznie podtrzymał wnioski opinii pisemnej wskazując, że materiał, którym dysponował był wystarczający do przeprowadzenia badań i wysnucia przedmiotowych kategorycznych wniosków. W związku z tym, Sąd oddalił wniosek o przeprowadzenie uzupełniającej opinii biegłego grafologa w oparciu o dodatkowe wzory pisma z innych czeków, jak również wniosek o przeprowadzenie opinii innego biegłego grafologa na te same okoliczności co w poprzedniej opinii.

Sąd oddalił wszystkie osobowe wnioski dowodowe złożone przez strony na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. Zgodnie z orzecznictwem, sąd może pominąć zgłoszone wnioski dowodowe lub odstąpić od przeprowadzenia dopuszczonych dowodów, jeżeli okoliczności sprawy zostały już dostatecznie wyjaśnione, to znaczy wtedy, gdy chodzi o dowody na okoliczności, które zostały już wyjaśnione zgodnie z twierdzeniem wnioskodawcy (zob. m.in. orzeczenie SN z dnia 15 października 1999 r., I PKN 316/99, OSNP 2001, Nr 5, poz. 151; orzeczenie SN z dnia 26 września 1966 roku II CR 314/66, OSN 1967, Nr 2, poz. 39). Zdaniem Sądu Okręgowego przeprowadzenie dowodów wnioskowanych przez strony było zbędne, gdyż okoliczności, których udowodnienie było przedmiotem zgłaszanych wniosków zostały dostatecznie wyjaśnione.

Sąd odstąpił od badania istnienia stosunku będącego podstawą wystawionego czeku, gdyż zgodnie z art. 22 prawa czekowego, osoby, przeciw którym dochodzi się praw z czeku nie mogą wobec posiadacza zaślaniać się zarzutami,

opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz nabywając czek działał świadomie na szkodę dłużnika. Działanie na szkodę dłużnika przez posiadacza czeku (powoda – Ł. S.) nie zostało wykazane przez stronę pozwaną, po której stronie obowiązek udowodnienia takiej okoliczności leżał, biorąc pod uwagę, iż z udowodnienia tej okoliczności wywiodłaby ona skutki prawne (art. 6 k.c.).

Sąd oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z akt prokuratorskich, postępowania karnego, o których mowa w zarzutach, gdyż powyższe prowadziłyby jedynie do przedłużenia postępowania, którego wszystkie okoliczności mające znaczenie dla rozstrzygnięcia zostały wszechstronnie wyjaśnione. Z tej samej przyczyny, Sąd oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach KRS pozwanej w celu uzyskania próbek podpisów i porównania, jak zmienił się charakter pisma S. K. (1). Wyjaśnić należy, że w sprawie przeprowadzono dowód z opinii biegłego grafologa, który w sposób niebudzący wątpliwości Sądu stwierdził, iż podpis na czeku nie został skreślony przez S. K. (1), przy czym biegły dysponował wystarczającym materiałem porównawczym, a jedna z próbek pochodziła z okresu wystawienia czeku. Nie było zatem podstaw do pozyskiwania kolejnych próbek do badań, skoro biegły wyraźnie potwierdził, iż materiał, który został przez niego wykorzystany w opinii jest wystarczający. Uzasadnienie to jest aktualne dla oddalenia wniosków o zwrócenie się do Banku (...) oraz urzędów skarbowych do przedłożenia dokumentów podpisanych przez S. K. (1), które stanowić miały materiał porównawczy. Wbrew twierdzeniom powoda, oparcie opinii na dwóch próbkach porównawczych nie skutkuje przyjęciem, że jest ona niewymierna, co potwierdził biegły w uzupełniających ustnych wyjaśnieniach.

Sąd nie znalazł również podstaw do zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 4 kpc, albowiem Sąd ustalił przy pomocy opinii biegłego, iż podpis na czeku nie został skreślony przez S. K. (1) – prezesa zarządu pozwanej spółki, co skutkuje oddaleniem powództwa z tej przyczyny, iż nie może być on uznany za wystawcę czeku. Rozstrzygnięcie w sprawie karnej nie wywiera bezpośredniego wpływu na wynik niniejszego procesu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu.

Podniesione przez pozwaną w zarzutach od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym twierdzenia zmierzające do zakwestionowania zobowiązania czekowego okazały się uzasadnione.

Podkreślić należy, że istotą czeku jest polecenie zapłaty. Jak przyjmuje się w literaturze, jest on sformalizowaną postacią przekazu i chociaż pełni podobną funkcję gospodarczą, to od przekazu odróżnia go szereg warunków formalnych, którym odpowiadać musi dokument, by mógł zostać zgodnie z prawem uznany za papier wartościowy.

Przepisy w sposób wyraźny wskazują obligatoryjne elementy, z jakich powinien składać się czek. W myśl art. 1 ustawy Prawo czekowe są to: nazwa "czek" w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono; polecenie bezwarunkowego zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej; nazwisko osoby, która ma zapłacić (trasata); oznaczenie miejsca płatności; oznaczenie daty i miejsca wystawienia czeku; podpis wystawcy czeku. Doktryna podkreśla, iż elementy te można podzielić na dwie grupy w zależności od tego, jakie skutki wywołuje ich brak. Mianowicie pierwsza grupa obejmuje elementy, których brak prowadzi bezwzględnie do nieważności czeku z kolei do drugiej należą te, których braki uzasadniają zastosowanie mechanizmów pozwalających utrzymać czek w mocy (por. Jacek Jastrzębski, Komentarz do art. 1 ustawy – Prawo czekowe). Brak w zakresie podpisu kwalifikuje się do drugiej z wymienionych grup, a zatem nie powoduje nieważności czeku.

W literaturze i orzecznictwie istnieje utrwalony pogląd, w myśl którego ważność czeku nie jest uzależniona od własnoręczności podpisu wystawcy. Czek wypełniony i podpisany nazwiskiem wystawcy przez osobę trzecią stanowi papier wartościowy i jest ważny. Jednakże w takim wypadku odpowiedzialność wystawcy jest uzależniona od pochodzenia podpisu widniejącego na czeku z jego ręki. W związku z tym w przypadku, gdy nie można przypisać autentyczności podpisu osobie poczytywanej za wystawcę czeku, nie powstaje po jego stronie zobowiązanie czekowe

(por. glosa Jerzego Skorupki do wyroku SN z dnia 11 października 2000 roku, sygn. akt. III KKN 600/99, teza Nr 2, OSP 2001 Nr 9, poz. 125).

Sąd uznał, uwzględniając wnioski opinii biegłego w zakresie grafologii J. O., iż przedmiotowy podpis na czeku, będącym przedmiotem sprawy został podrobiony. Podpis umieszczony na czeku nie jest własnoręcznym podpisem osoby upoważnionej do składania oświadczeń woli za spółkę, w związku z czym pozwana nie ponosi odpowiedzialności, jaka przypisana jest wystawcy czeku.

Powód wywodził swoje roszczenie z faktu posiadania wystawionego przez pozwaną czeku, opierając swoje żądanie na treści art. 22 ustawy Prawo czekowe, podnosząc, iż co do zasady zobowiązanie czekowe ma charakter abstrakcyjny i w odróżnieniu od zobowiązań o charakterze kauzalnym nie podlega badaniu przyczyna powstania zobowiązania, a co za tym idzie pozwana nie może powoływać się na swoje stosunki osobiste z remitentem tj. istniejącą uprzednio umowę pożyczki zawartą przez pozwaną ze S. K. (2). Istotnie kwestia istnienia zobowiązania pierwotnego nie podlegała badaniu przez Sąd.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy, na podstawie 496 k.p.c. uchylił nakaz zapłaty i oddalił powództwo.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. Na koszty postępowania strony pozwanej jako wygrywającej proces składa się opłata od zarzutów w kwocie 11 250 złotych, koszty zastępstwa procesowego w I instancji w kwocie 7 217 złotych, w tym opłata skarbową od pełnomocnictwa, (§ 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu(Dz.U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.)) koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym w wyniku zażalenia powoda na postanowienie o wstrzymaniu wykonania nakazu zapłaty (odpowiedź na zażalenie k. 92) – 3.600zł oraz koszt opinii biegłego w wysokości 527 złotych. Z uwagi na powyższe, Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 22.594zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

SSO Iwona Godlewska